Tweemaandelijks tijdschrift
24ste jaargang 1993/4 (142)
juli-augustus

Horizon taal

ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X



Horizontaal – Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 24ste jaargang. Horizontaal is de voortzetting van *Esperanto Panorama.*

Redactie en administratie (België): Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: 03/234 34 00, telefax: 03/233 54 33; (Nederland): Esperanto-Centrum Nederland, Riouwstraat 172, 2585 DW Den Haag.

Abonnementen: Gewoon abonnement: 400,– fr. in België, 22,– gld. in Nederland; vijfjarig abonnement: 1600,– fr. of 88,– gld.; levenslang abonnement: 10 000,– fr. of 550,– gld.

Rekeningen: Voor België 402-5510531-55 t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen; voor Nederland: postgiro rek.: 3583975 t.n.v. Esperanto-Centrum Nederland, Den Haag.

Redacteurs: Guido Van Damme, Jean-Pierre VandenDaele en Paul Peeraerts.

Medewerkers: C. Declerck, P. De Smedt, I. Durwael, A. Humet, G. Vanhecke.

Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Horizontaal verschijnt de eerste van elke oneven maand.

Bijvoegsels bij **Horizontaal** worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto zijn opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk worden gefactureerd.

Teksten voor publicatie moeten op de redactie toekomen op de 1ste van de even maand. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren of aan te passen. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.

Overname van artikels is vrij, op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een presentexemplaar aan de redactie wordt gezonden.

Lijst van adressen van alle plaatsen in Nederland en Vlaanderen waar inlichtingen over Esperanto kunnen worden ingewonnen. Voor meer gedetailleerde gegevens over de clubs verwijzen we naar activiteitenkalender waar u inlichtingen vindt over de activiteiten die in de volgende 3 maanden zijn gepland.

AALST *La Pioniro*, Hugo Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.
ALKMAAR (NEA-sekcio) F. Bakker-Kroon, Meester Quantplein 2, NL-1862 GB Bergen, tel.: (02208) 45 82.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (05490) 19403.
AMERSFOORT (NEA-sekcio) W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, NL-3768 GM Soest, tel.: (02155) 154 73.
AMSTERDAM (FERN-sekcio, FLE-sekcio) J. Hardeveld, Ruimtevaartlaan 33, NL-1562 BA Krommenie, tel.: (075) 28 70 18.
ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00.
Vlaamse Esperantobond/Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00, antwoordapparaat tussen 17.30 en 9.00 u. Telefax: (03) 233 54 33.
ARNHEM (NEA-sekcio) R.J.W. Poort, Sellersmaat 60, NL-6903 XM Zevenaar, tel.: (08360) 337 90.
BERINGEN G. Rombaut, Zandhoefstraat 156, B-3583 Paal, tel.: (011) 42 80 20.
BEVERWIJK *Stelrondo* N. Moerbeek-Bartels, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (02510) 310 79.
BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel. (050) 35 49 35.
BRUSSEL Emile Van Damme, Albert-I-straat 44, B-1703 Schepdaal, tel.: (02) 569 17 83.
Fervojistoj L. De Sutter, Frère-Orbanstraat 210, B-8400 Oostende, tel.: (059) 50 18 25.
DEN HAAG *Esperanto-Centrum Nederland (ECN)* en *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77.
(NEA-sekcio) Th.J. Van Woerden, Erasmusplein 59, NL-2532 RD Den Haag.
(TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47.
DEN HELDER K.J. Klein, Rijnstraat 203, NL-1784 BZ Den Helder.
DEURNE (TANEF) E. Spitaels, tel (03) 658 74 20.
DEVENTER (NEA-sekcio) J.S. Douma, Rembrandtkade 177, NL-7412 HL Deventer, tel.: (05700) 183 04.

Een vakantienummer... Tja, wat is eigenlijk een vakantienummer? Het zou een nummer kunnen zijn waarin allerlei vakantietips te vinden zijn. Het zou een nummer kunnen zijn dat tijdens een vakantie is samengesteld. Klaarblijkelijk is het een nummer dat wat minder dik is dan gewoonlijk. Dat vindt echter niet zijn oorzaak in het feit dat uw redacteur op vakantie zou zijn... Het tegendeel is waar. Hij – en trouwens het hele huis: montage, drukkerij, afwerking – is momenteel zodanig in werk verzonken, dat het vullen van Horizontaal-bladzijden er een beetje overschiet.

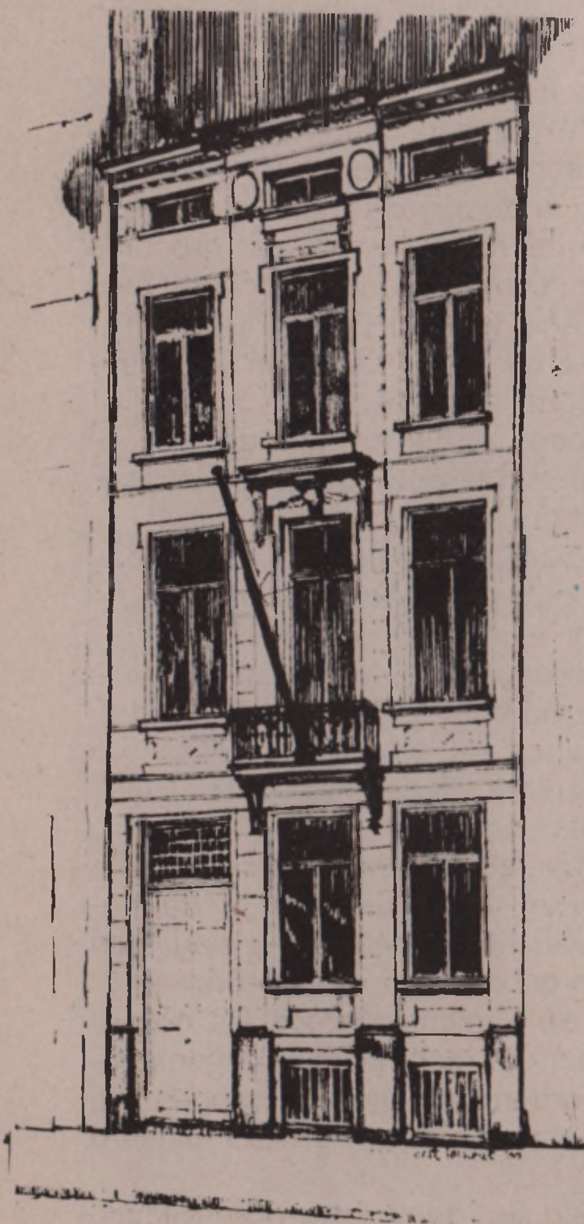
Voor u, lieve lezer(es), uw ongenoegen over die beperkte omvang uit, bedenk even de volgende punten. Als u Horizontaal *vergelijkt met wat het vorig jaar was, dan ziet u dat zijn formaat is verdubbeld, dat het aantal pagina's vrijwel gelijk is gebleven, en dat de inhoud er zeker niet op achteruit is gegaan. Vergelijkt u het tijdschrift met zijn voorganger,* Esperanto-Panorama, *dan zult u merken dat het daar tegenover ruim in omvang is toegenomen, terwijl uw lidgeld/abonnementsprijs helemaal niet in dezelfde mate is geëvolueerd (en dan spreken we niet eens over aanpassing aan de index). Vergelijk die prijsevolutie met de prijsevolutie van andere tijdschriften, en u zal merken, dat wij eigenlijk erg achterop hinken.*

Voor u, lieve lezer(es), nu uw ongenoegen en uw onrust – wie weet, dreigt er een prijsverhoging? – uit, kijk ook eens even in eigen boezem. Heeft u al die voorbije, dikke nummers van voor tot achter, of omgekeerd, uitgelezen? Zo ja, dank u wel, ik hoop dat u er plezier aan hebt beleefd. Zo neen, wees dan blij dat dit nummer wat dunner is. Hebt u er in de komende twee maanden niet genoeg aan, dan kunt u altijd nog een niet gelezen artikel uit één of ander vorig nummer verslinden.

Intussen kunt u rustig op vakantie vertrekken ook. Er zijn in de Esperantowereld – naast de congressen – tal van andere mogelijkheden. Vele zijn vroeger al aan bod gekomen, het totaal is teveel om hier op te sommen. En wanneer u terugkomt staat september voor de deur: een nieuw werkjaar, met nieuwe cursussen, nieuwe activiteiten en hopelijk ... nieuwe inzet.

De beste verbinding tussen het oude werkjaar – het afsluiten van de vakantie – en de start van het nieuwe jaar is ongetwijfeld de Limburgse Dag, dit jaar op 21 augustus te Peer. Het programma is te vinden op de clubbladzijden van dit nummer. Vergeet het niet, allen daarheen... de Limburgers heten u welkom!

gvd



CURSUSSEN WERKJAAR 1993-1994

Juli en augustus mogen dan al vakantiemaanden zijn, in september moeten we er weer staan met een hele reeks Esperantocursussen. In het september-oktobernummer van *Horizontaal* willen we traditiegetrouw de volledige lijst met cursussen die in Vlaanderen (en eventueel ook Nederland) worden georganiseerd publiceren. De verantwoordelijken wordt gevraagd alle gegevens – (aanvangsdatum, en -tijd, duur, cursusleider, gebruikte handboeken en prijs – vóór 1 augustus 1993 – aan de redactie te bezorgen.

Goede informatie is de helft van het promotiewerk!

Met beide voeten op de grond

De voorbije maanden gingen er binnen de Esperanto-Wereldbeweging (UEA) steeds vaker stemmen op om meer als een wereldbewuste en gewetensvolle organisatie naar buiten te treden. De vereniging zou de vredesidealen van mensen als Zamenhof, Hodler en Privat naar 20ste-eeuwse normen moeten vertalen. Ikzelf ben het daar roerend mee eens. Daarom verdient een initiatief als dat van Renato Corsetti[1] ieders ondersteuning. We hebben niet het recht te pochen over internationale solidariteit, als we geen aandacht besteden aan de leden van onze eigen gemeenschap die afzien, honger lijden of omkomen. Maar diezelfde geest moet even sterk aanwezig zijn in onze relaties met de rest van de wereld.

Humphrey Tonkin, voormalig voorzitter van de Esperanto-Wereldvereniging, erkende in een lezing ter gelegenheid van de „Dag van de Vrede" de tendens van de beweging om passief de evolutie van de wereldpolitiek en conflicthaarden te volgen. Toen iedereeen de mond vol had over de Koude Oorlog, hadden ook wij vrijwel uitsluitend oog voor die problematiek. Nu de vrije-markt-economie overal terrein wint, volgt ook UEA de politiek van efficiëntie en rendement[2]. We speelden het politieke spel van VN en Unesco mee, en kregen gemoedelijke schouderklopjes van enkele belangrijke personen – niet dat we ooit echt geweldige resultaten in de wacht sleepten – maar we smoorden onze kritiek over hun absurde, verkwistende, ondoeltreffende en ondemocratische manier van communicatie. En op dit eigenste ogenblik zijn we totaal onbekwaam om gepast en gedreven te reageren op het etnisch geweld dat de wereld overspoelt. Zoals de man in de kano, langs het hoogriet, langs de laagwei drijven we met de politieke stroom mee.



Intussen worden we over het hoofd gezien door mensen en verenigingen die verder kijken dan de huidige politieke situatie. Beschouwen *Amnesty International* of *Greenpeace* of de laatste 40 Nobelprijswinnaars voor de Vrede het Esperanto als een geschikt instrument om de mensenrechten te verdedigen of als een deugdelijk middel om mensen dichter bij elkaar te brengen? De belangstelling die zij voor het fenomeen Esperanto tonen, is een duidelijk genoeg antwoord. Wat „doen" esperantisten uiteindelijk, buiten elkaar ontmoeten in het gesloten kringetje van hun club – zelfs al spreidt die zich wereldwijd uit? Die andere verenigingen hebben het recht dat te vragen. Wat nietszeggend gewauwel over micromaatschappelijke waarden is geen bevredigend antwoord op die vraag.

Sociale en politieke betekenis

Ik ontzeg de Esperantobeweging niet het recht te evolueren volgens haar eigen wetten en behoeften. Ik ontken evenmin dat UEA bepaalde verplichtingen – vaak van praktische aard – heeft tegenover haar ledengemeenschap. Maar ik hou vol dat de Esperantobeweging – wat iets anders is dan de gemeenschap van de Esperantosprekers – een veel ruimere verantwoordelijkheid draagt en andere, vaak radicaal verschillende, behoeften heeft. Daarom is een grondige politieke analyse, een zelfstandig concept over de sociale betekenis van het Esperanto, onmisbaar. Het feit dat we reeds tientallen jaren gewoon met de stroming mee drijven, toont aan dat we zo'n concept missen of – en dat zou eigenlijk veel erger zijn – er gewoon geen rekening mee houden.

Als we een dergelijke analyse maken, dan stellen we vast dat volgende principes op de voorgrond treden:

1. menselijke gelijkwaardigheid: omdat de talige communicatie via het Esperanto gelijk is voor elk individu, voor elk ras of voor elke gemeenschap, erkent Esperanto deze gelijkwaardigheid als universeel principe.
2. taal als mensenrecht: omdat niemand zijn moedertaal kiest – dat feit zelf is de bestaansreden van het Esperanto – mag men er ook niet om gediscrimineerd worden.
3. taal en culturele verscheidenheid als collectief recht: omdat dit recht slechts in gemeenschap kan worden gerealiseerd, mogen die gemeenschappen er niet om gediscrimineerd worden.
4. de mogelijkheid en de verantwoordelijkheid om taalkundige, politieke en maatschappelijk

oplossingen te zoeken om de bovenstaande rechten te realiseren: het gaat hier niet alleen over het recht om Esperanto te mogen leren en gebruiken, maar veel meer nog over de integratie van taalplanning en taalpolitiek in de organisatie van de wereldgemeenschap.

5. het fundamenteel recht om zich lid te voelen van een gemeenschap die zich uitstrekt over grenzen heen, en dat ook tot uiting te brengen en te beleven: daarmee ontkennen wij elke op zichzelf staande betekenis of noodzaak van nationaliteit, ook al erkennen we haar bestaan.

Ik ben ervan overtuigd dat een analyse van de geschiedenis van het Esperanto duidelijk de invloed van deze principes op de beweging zou aantonen, volkomen onafhankelijk van heersende politieke ideeën. Al kan de huidige wereld er nog steeds niet het respect voor opbrengen, toch moet het duidelijk zijn dat het Esperanto en de Esperantobeweging deel uitmaken van een zeer brede sociaal-kritische traditie waarvan de basisvoorwaarden blijvend actueel zijn.

Bij de informatie over en de public relations voor het Esperanto zijn de elementen uit de bovenstaande analyse sleutelbegrippen. Dit houdt in dat we naar buiten toe niet enkel het microsysteem Esperanto moeten presenteren – zoals dat in het voorstel van Rauma[3] werd geformuleerd – maar ook het bredere kader van haar ontstaan, bloei en toekomst (volgens de inzichten van Zamenhof, Hodler en de Verklaring van Tyresö[4]). Esperanto heeft een sociale betekenis. Dat vergeten of negeren zou gelijk staan met ons losscheuren van onze eigen morele en culturele wortels, terwijl ons hele bestaan juist afhangt van de hierboven beschreven principes, die door dictators, misdadigers en extremisten met de voeten worden getreden en door realpolitici van welke kleur ook uit oportunistisch eigenbelang worden doodgezwegen.

Niet van taal alleen...

Genoeg gekletst: ik heb een concreet voorstel voor onze terugkeer naar het sociale slagveld. In 1995 bestaan de Verenigde Naties 50 jaar. Niemand van ons is zo naïef om te denken dat die organisatie geen fouten maakt of gemaakt heeft in haar principiële uitgangspunten, haar structuur of haar werking. Niemand zal evenwel ontkennen dat de VN een grote stap voorwaarts is voor de realisatie van onze principes, in vergelijking met een wereld zonder Verenigde Naties. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en een massa andere initiatieven voor een betere en vreedzamere wereld zijn hun bestaan aan de VN verschuldigd. Als er een weg is naar vooruitgang en internationale samenwerking, zal die lopen langs de VN – en via haar hervorming. Inderdaad, op dit moment wordt er druk gediscussieerd over de hervorming van de VN – niet alleen op administratief vlak, maar ook hervorming van haar principes. Welke veranderingen uiteindelijk zullen worden gerealiseerd, is moeilijk te voorspellen. De vraag over democratie en efficiëntie staan hoog op de dagorde – en op



die twee punten heeft onze analyse een grote inpact. Het gaat hier niet om een pleidooi voor het Esperanto; maar de weigering om een eerlijke en eenvoudige oplossing voor het taalprobleem in overweging te nemen, getuigt van een koppig niet willen toepassen in de dagelijkse praktijk van de bovenbeschreven humanitaire principes. Niet alleen de VN zelf, maar ook zijn suborganisaties zoals UNICEF, WHO, ..., de nationale regeringen, de niet-gouvernementele organisaties en het netwerk van VN-clubs over de hele wereld – allemaal zijn ze zich naar het voorbeeld van de VN aan het hervormen – moeten wij wijzen op het belang van onze principes. Om hen te kunnen overtuigen, moeten we die principes echter onderbouwen met feiten en argumenten.
Dat is het doel dat UEA via zijn informatiecampagne in de volgende drie jaar zal proberen te bereiken met de slogan: „Esperanto: taal voor werelddemocratie". Ik verwacht niet dat wij er in die periode in zullen slagen de taalpolitiek van de VN te veranderen, zelfs al zou er een grondige hervorming van organen zoals de Veiligheidsraad komen. Ik hoop echter dat we een massa vrienden in diverse internationale kringen zullen maken, die daarna anders zullen denken over het taalprobleem. Zo leveren wij een concrete bijdrage aan het verspreiden en doen aanvaarden van de principes die de kern uitmaken van onze beweging.
De campagne heeft zijn eigen materiaal, zijn eigen stijl, zijn eigen medewerkers. Ze is gebaseerd op drie jaar ervaring in de Informatie-afdeling en de ruimere Externe-Relaties-cel van UEA. Tijdens het herdenkingsjaar zal op alle niveaus (van de lokale club tot het Wereldcongres) dat thema de boventoon voeren.

Visie, passie en... praktijk

Vanzelfsprekend is die campagne niet de enige weg die we moeten afleggen om het actuele karakter van het Esperanto niet alleen op te fleuren, maar ook grondig te verbeteren. Het doeltreffendste bewijs zal altijd het gebruik van de taal voor alle doeleinden, over alle grenzen heen zijn. Met deze gedachte in het achterhoofd nam ik in 1991 deel aan de oprichting van de Wereldvereniging voor Opvoeding, Wetenschap en Cultuur – onze eigen Unesco. Binnen deze vereniging zullen diverse initiatieven kunnen worden ondergebracht, zoals de conferentie over Esperantogezinnen, de uitbouw van het Zamenhofcentrum in Bialystok, het seminarie over minderheidstalen en -culturen in het noordelijk halfrond... Met deze twee initiatieven, de campagne en de wereldvereniging, hebben we kansen te over om te bewijzen dat de visie en passie van honderd jaar geleden niet dood zijn.

Mark Fettes,
UEA-bestuurslid voor
Informatie en Externe Relaties

1. Verwijzing naar de poging van R. Corsetti een hulporganisatie op te zetten voor esperantisten die door oorlogsgeweld getroffen zijn (voor details zie: *Esperanto*, 1992/7-8, p. 121).
2. De recente politiek van UEA waarbij lidgelden en congresbijdragen drastisch werden verhoogd om ze aan te passen aan de economische realiteit, is daarvan een sprekende illustratie.
3. Manifest van Rauma, over de identiteit en het karakter van de Esperantobeweging (zie: *Kontakto*, 1981/1, p. 6).
4. De Verklaring van Tyresö: Congres resolutie van het 25ste Internationaal Jongeren Congres 1969 te Tyresö (Zweden), waarin de Esperanto-jongeren oproepen tot meer aandacht voor individuele vrijheid en ontwikkelingsmogelijkheden tegen de al te zeer normerende tendens van de gevestigde orde. Taal wordt in verband gebracht met andere sociale en politieke fenomenen. (Zie: *Esperanto*, 1969/10, p. 153).

SLEUTELGAT



Het is waarschijnlijk de eerste maal in de geschiedenis van het Esperanto en in die van de filosofie (ongeveer 3000 jaar) dat een filosofisch boek, oorspronkelijk in het Esperanto geschreven, in een andere taal – in dit geval het Frans – werd vertaald. Dat gebeurde met *Pri dubo kaj certeco* van Evaldo Pauli. De vertaling is van de hand van Edgard Jamart en ze werd uitgegeven door Academia-Erasme in Louvain-la-Neuve. Franca Esperantisto feliciteerde de vertaler met de woorden: *„Ni ĝojas, ke ni povas reklami pri la fajna Esperanto-lingvo, kiu permesas ĉion diri, eĉ surkampe de filozofio. Gratulinda estas ankaŭ la fakto, ke aperas traduko el Esperanto, kio estas raraĵo."* ej

Wat hebt gij mij gegeven?

Dit titeltje is een verminkte afspiegeling van een versregel van Rabindranath Tagore – in het oorspronkelijke staat „te geven" i.p.v. „gegeven". Het gaat over een bedelaar die op zekere dag een gouden koets ziet aankomen en denkt dat hij nu binnen is voor de rest van zijn leven. Hij staat dan ook versteld wanneer de prins die uit de koets stapt, in plaats van hem iets te geven, zelf zijn hand opsteekt. De bedelaar geeft hem een klein korreltje graan. Terug thuis schudt hij zijn zak om en vindt hij tussen de rommel een evengroot korreltje goud. Je kan je zijn reactie wellicht voorstellen.

Het gedichtje is veel mooier dan de prozaïsche verwoording die ik er hier van geef. Maar de morele boodschap is wel dezelfde gebleven. Iets zal maar bloeien, naarmate er meer moeite en energie wordt ingestoken. En ook al moet je niet echt spectaculaire resultaten verwachten, ook al moet je niet verwachten hetzelfde of beter terug te krijgen, de realiteit leert dat door ergens meer in te steken, de resultaten toch beter worden.

Deze woorden dienen enkel als omlijsting om die mensen te bedanken die dat principe reeds begrepen hebben. Het zijn leden en anderen die – anders nog dan bij het krekelsparen – een stukje van hun inkomen weggegeven hebben, opdat FEL meer armslag zou hebben, opdat FEL beter zou kunnen werken. Of zij zich voor die inspanning beloond voelen door wat zij teruggekregen hebben, kunnen alleen zijzelf beoordelen. Laat hun houding voor anderen wel een aansporing zijn.

Aan alle schenkers onze warme dank! ah

Door administratieve moeilijkheden bij de belastingdienst, heeft de Vlaamse Esperantobond tot nog toe zijn erkenningsnummer voor de fiskale attesten niet gekregen. Schenkers kunnen het bedrag dat zij hebben geschonken reeds op hun aangifteformulier invullen. De attesten worden dan later toegestuurd. Wie het juiste bedrag niet kent, kan dat telefonisch bij ons navragen. Met onze verontschuldigingen.

Schenkingen 1992

Abrath J.	1000
Verstraeten A.	3486
Mertens Goossens A.	1170
Suykens A.M.	10000
Isselée A.	200
De Roover-Becker A.	1000
Van Acker B.	1000
Van Gool B.	1000
Berx P.	2000
Willems-Leuntjes C.	2600
Bracke C.	400
De Cuyper C.	10000
De Clercq M.	1000
Tytgat C.	1000
Geelen A.	10000
De Ridder Dr. L.	1000
Loos D.	1000
Peeraerts D.	1000
Parente D.	300
Demeyere D.	1000
Vreys D.	200
Van den Bogaert E.	1000
van den Bosch E.	3300
Kusters D-ro E.	400
Schallenbergh W.	100
	12000
Van Damme E.	1000
Vervaet E.	3400
Symoens E.	5000
Deckx F.	1000
Dietvorst F.	1000
Luyten F.	200
Vandenbempt F.	1000
Baeyens G.	1000
Pirlot G.	47000
Jacques G.	10000
Maertens G.	55000
Van Gorp J.	100
Rombaut G.	3500
Van Damme G.	15000
Durinck H.	1000
Deceuninck H.	1000
Van Ingelgem-Van Driessche H.	84
Jacques-De Ketelaere H.	2000
Robbens H.	200
De Roover H.	3800
Humet A.	2000
Rau H.	1030
Vander Elst H.	100
Vandenbraembussche I.	200
Durwael I.	102000
Zamecki I.	1000
Hanssens J.	1000
Noelanders J.	100
Van Iseghem J.	100
Oeyen J.-.	2420
Allewaert J.-P.	4000
VandenDaele J.-P.	4000
Raeymaekers J.	200
Renders J.	1000
Ulenaers J.	2500
Van de Bosch J.	1000
Verstraeten J.	15000
Van Gompel K.	1000
Van Steenbergen K.	3471
Laenen T.	1500
Debusschere L.	5000
Buyst L.	3000
De Cooman L.	1000
Garcia L.	1000
Moonen L.	1000
Kerremans L.	500
Heyman-Vandenborre M.	100
Borguet M.	1000
Willems M.	600
Demonty M.	1000
Dirix M.	1000
Van Eetvelde M.	3000
Aerts M.	3000
De Wolf M.-R.	110
Vanden Bempt M.	4500
Becher N.	1000
Peeraerts P.	163
Bidée-Moons P.	20
Glorieux P.	1000
Piot F.	400
De Landsheere P.	40000
Otten P.	1000
Steenhout R.	2000
Duthoy R.	2000
De Clerck R.	130
Rotsaert R.	8500
Verleysen R.	300
Van de Velde R.	1000
De Weerd S.	3040
Hellemans S.	1000
Suy S.	100
Torfs-De Leeuw J.	1000
Paredis T.	100
Vervecken T.	1000
Verstreken-Jakob S-ino	1000
Van Haesendonck F.	200
Vandebergh J.	64320
Vanderstukken V.	200
De Coster W.	200
Minnen W.	4000
Williams	1000
Winkelmans W.	1000
Yeung Kam'shing	1000

Een vreemde eend in de bijt.

Het Esperanto gaat prat op het feit dat het slechts een zeer klein aantal regels heeft en dat daarop geen uitzonderingen bestaan. Het Esperanto is ook – wellicht terecht – fier op zijn quasi volledig correlatief systeem. Het is het systeem van verwijswoorden die met elkaar in betrekking staan. Dat systeem komt in alle Indo-Europese talen voor, maar nergens is het volledig – in het Nederlands heb je bijvoorbeeld wel, wie?-die, waar?-daar, waarom?-daarom, maar niet woe?-doe, en het vraagwoord hoe? heeft geen tegenhanger.

In het Esperanto werd met de hulp van 5 wortels (KI... (vraag), TI... (verwijzing), ĈI... (allesomvattendheid), I... (ongespecifieerde bepaaldheid) en NENI... (negatie)) en tien uitgangen (-U (personen en bepaalde zaken), -O (onbepaalde zaken), -A (hoedanigheid, bijvoegelijk), -EL (hoedanigheid, bijwoordelijk), -E (plaats), -EN (richting), -AM (tijd), -OM (hoeveelheid), -AL (reden), -ES (bezit)) een volledig systeem gecreëerd.

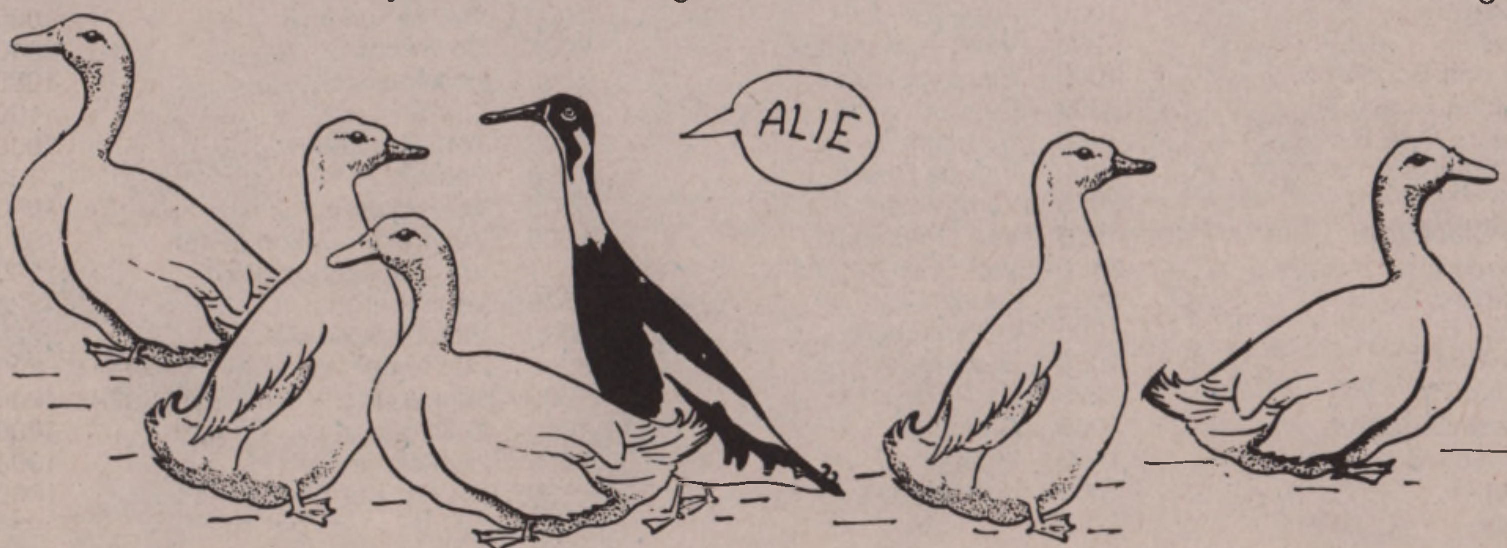
Nu is volledig wel een beetje te hoogmoedig uitgedrukt. Immers, er is geen enkele reden waarom je de betekenisaspecten, uitgedrukt door de wortels, niet zou kunnen uitbreiden tot misschien wel 10 of 15. Het is enkel volledig in die zin, dat bij elk van de 5 wortels 10 uitgangen horen. In de Indo-Europese talen is het enkel zo dat bij sommige wortels x uitgangen horen en bij andere y of z.

Dat je de betekenissen kunt uitbreiden, kan je goed illustreren met de Esperanto wortel ALI-. Er is inderdaad niets tegen woorden of begrippen als: iemand anders, iets anders, op een andere manier, om een andere reden, op een andere plaats (ergens anders, elders), in een andere richting (ergens anders heen), op geen enkele plaats (nergens), op een andere tijd, enz. Op zich is er dus geen enkele reden om de wortel ALI- niet aan het systeem toe te voegen en woorden te vormen als: *ALIU, *ALIEL, *ALIOM, *ALIAM (het sterretje duidt aan dat het om foutieve vormen gaat!). De wortel ALI-, die wel degelijk bestaat in het Esperanto, maakt geen deel uit van de exclusieve club van de correlatieven.

Is het een gewilde discriminatie? Is het een verstrooidheid van Zamenhof, die zijn systeem niet tot in zijn uiterste consequenties heeft uitgedacht (of uitgewerkt?)? Wie zal het zeggen? Feit is dat door het bestaan van de wortel ALI- er in het Esperanto toch wolfijzers en schietgeweren liggen voor de nieuwe – en zelfs voor een al meer ervaren – taalgebruiker. Hoe gemakkelijk vloeien immers woorden als *ALIOM, *ALIEL of *ALIU niet uit de mond. Om dan nog maar te zwijgen van het woordje ALIE – ja, ja, zonder sterretje. En het is zo verleidelijk. Het lonkt naar het exclusieve clubje, maar het hoort er niet bij. In tegenstelling tot de andere is het een echt Esperantowoord, het is nl. het bijwoord afgeleid van het adjektief ALIA. Ook ALIO (met uitgangswisseling A/O is mogelijk, al wordt het niet gebruikt, maar de wisseling A/U naar *ALIU, kan niet. Het begrip „een andere persoon" kan je eventueel uitdrukken door ALIULO.

ALIE staat echter ook niet naast de correlatieve -E woorden (*kie, nenie, ĉie*), die plaats aanduiden, maar in feite naast *kiel, neniel, ĉiel*: het duidt bijwoordelijke hoedanigheid uit. Om een ALI- ekwivalent te vinden voor KIOM, KIAM, KIE enz. ben je aangewezen op omschrijvingen: *en alia tempo, en alia kvanto, en alia loko*. Soms heb je ook de mogelijkheid om samenstellingen te gebruiken. Op de vraag *Kie(n)?* kan je antwoorden *Aliloke(n)*. Ook samenstellingen als *alikaze, alimaniere*, enz... kunnen goede diensten bewijzen om een genuanceerd antwoord te geven op de vraag *Kiel?*

gvd



De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen vóór 1 augustus 1993. De publikatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

ANTWERPEN
La Verda Stelo
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

vrijdag 2 juli: Denise Parente en Jules Verstraeten: cijfers en letters.
vrijdag 9 juli: Debat. Het onderwerp wordt tijdens één van de voorgaande avonden in gemeenschappelijk overleg vastgesteld.
vrijdag 16 juli: Antwerpen '93. Inleiding tot de Culturele Week die FEL organiseert. We verwachten vele buitenlandse gasten die we een warm welkom bereiden.
vrijdag 23 juli: Antwerpen '93. We sluiten de week af en wuiven de gasten uit.
vrijdag 30 juli: Nakaarten over de Culturele Week van Antwerpen '93.

Tijdens de vakantiemaand augustus wensen wij vooral verstrooiende programma's te presenteren.

vrijdag 6 augustus: Verslaggeving over het juist voorbije Wereldcongres door deelnemers (voorstel).
vrijdag 13 augustus: Interviews.
vrijdag 20 augustus: Stadswandeling.
vrijdag 27 augustus: Voorstelling van nieuwe cursussen door de cursusleiders.
vrijdag 4 september: Debat. Het onderwerp wordt tijdens een van de voorgaande avonden in gemeenschappelijk overleg vastgesteld.
vrijdag 11 september: Quiz.

Natuurlijk blijven leden van de club het hele jaar paraat en bereid om buitenlandse gasten te ontvangen en rond te leiden naar de vele cultuurevenementen die in Antwerpen plaats vinden in het kader van Antwerpen Culturele Hoofdstad 1993.

In onze club bevindt zich een ideeënbus waarin mededelingen, kritiek, voorstellen, enz. kunnen worden gedeponeerd. U kunt ook schriftelijk reageren met de vermelding LVS-IDE-KESTO.

FLEJA
Van vrijdag 9 juli (17 u.) tot zondag 11 juli (namiddag): FLEJA-weekend in de Warande te Kortrijk. Op het programma: fietstochtjes, bezoek aan de Esperanto Bibliotheek, en natuurlijk de Barbecue. Deelnameprijs: tussen 1200,– en 1700,– fr. afhankelijk van inschrijvingsperiode en leeftijdscategorie. Inlichtingen: Yves Nevelsteen, Violetlaan 7, B-2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 47 14.

maandag 30 augustus: informatieavond voor jongeren verzorgd door FLEJA in het Esperantohuis, Antwerpen van 19.00-22.00 uur.

GENT
La Progreso
Iedere 4de vrijdag van de maand gewone clubvergadering in chalet „'t Clubke", Griendeplein 1, Gent (nabij het Rabot). De bijeenkomst begint om 20 uur. Conversatieavonden op de 3de dinsdag van 19 tot 20.45 uur in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1. Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. (09) 230 16 77 of (09) 221 10 02.)

De studiedag van 5 september 1992 werd opgenomen op cassette (3 stuks). Ze zijn verkrijgbaar tegen de prijs van 480,– fr. (+ 50 BEF verzendingskosten) bij Patrick Haerick, tel. (09) 227 02 15).

In juli en augustus hebben wij geen eigen programma. La Progreso wenst aan iedereen, en vooral aan onze leden en leerlingen die deze zomer een Esperanto-stage volgen, een heel prettige vakantie.

vrijdag 24 september: Fernand Roose uit Brugge spreekt over de idee van een wereldtaal vanaf de 17de eeuw tot nu.

HASSELT
Esperanto Hasselt
We vergaderen normaal gesproken

Limburgse Dag 1993

Wij nodigen u van harte uit op onze Limburgse Dag in Peer op zaterdag 21 augustus 1993.

Programma:
09.30 u. aankomst in Cultureel Centrum „'t Poorthuis", Zuidervest z/n, Peer (naast St.-Trudokerk).
10.00 u. Verwelkoming
10.30 u. Geleid bezoek door de stad met bezoek aan de St.-Trudokerk, toren en beiaard; het Preud'homme-, heemkundig- en harmoniemuseum.
12.30 u. Broodmaaltijd in zaal Ima, Baan naar Bree 6.
14.00 u. Huifkartocht met bezoek aan Pony Express Station (met Western-show) en manège „Panhof".
18.00 u. Warme maaltijd in zaal Ima.
20.00 u. Gezellig onderonsje tot...

De deelnameprijs bedraagt 900,– fr., inclusief de twee maaltijden en de Western-show. Eventuele toegangsprijzen voor de musea zijn niet inbegrepen. Gelieve in te schrijven voor 7 augustus. Na die datum wordt de deelnameprijs met 100,– fr. verhoogd en is deelname aan het avondmaal niet meer gegarandeerd. Deelnemers jonger dan 16 betalen slechts 400,– fr., ben je jonger dan 5, dan doe je gratis mee.

Het inschrijvingsformulier kan je aanvragen bij A. Claesen, Zonnebloemstraat 13, 3590 Diepenbeek, of bij andere verantwoordelijken van de regio Limburg.

op maandagavond vanaf 20.00 uur in het Cultureel Centrum, Kunstlaan 5. Inlichtingen over het programma kunnen worden verkregen bij Marcel Aerts, tel. (011) 25 34 67.

Informatie over de Limburgse dag zie pagina 9.

HOUTHALEN
Houthalense Esperantogroep
Iedere 2de maandag van de maand, gewone clubvergadering in het Cultureel Centrum „De Drij Berlengs", boven de gemeentelijke bibliotheek, Vredelaan 36, Houthalen-centrum. Programma's beginnen om 20 uur, gevolgd door cursus voor beginners. Info bij Alfons Lijnen, tel. (011) 52 20 74.

Tijdens de maanden juli en augustus worden de clubactiviteiten opgeschort. Maar vergeet de activiteiten vermeld onder LIMBURG niet.

KALMTHOUT
La Erikejo
De 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tel. (03) 666 42 58.

donderdag 15 juli: Julia Castiau presenteert: „Het eerste mirakel van het kindje Jezus" van Dario Fo.

In augustus gaan wij op vakantie. Geen vergadering!

donderdag 16 sept.: Vakantieverhalen, verteld door de aanwezige vakantiegangers.

LIMBURG
Esperanto Limburg
Bijeenkomsten in ons clublokaal, Ambachtstraat 39, 3530 Houthalen beginnen om 20 uur gevolgd door gezellig samenzijn. Inlichtingen bij Jos Vandebergh, tel. (011) 52 19 43 of bij Albert Claesen, tel. (011) 32 36 03.

maandag 12 juli: Het laatste nieuws over het Esperanto Wereldcongres te Valencia (Spanje) dat plaats heeft van 24 tot 31 juli.
Voorbereiding van de Limburgse Dag op 21 augustus 1993.
zaterdag 21 augustus: Limburgse Dag te Peer. Informatie zie p. 9

ROTTERDAM
Esperanto-societo Merkurio
Samenkomsten op de 1ste en 3de woensdag van de maand, uitgezonderd juli-augustus in Centra Oficejo de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam. Aanvang 19.45 uur. Gasten zijn steeds welkom. Inlichtingen bij Piet Schuil, tel. (010) 416 14 49.

woensdag 7 juli: Samenkomst in openlucht... we blazen eens goed uit.

SEL
Van 23 juli tot 2 augustus: Nationale Jamboree (Duitsland) met deelname van Esperantosprekende scouts. Inlichtingen: SEL-Duitsland, Martin Bahr, Ladenbeker Furtweg 256, D-W-2050 Hamburg.

Van 3 tot 13 augustus: SKOLTO '93. Internationaal SEL-kamp georganiseerd door SEL-groepen uit Polen, Tsjechië en België. Het heeft plaats in Silezië (Noord-Tsjechië). Het kampterrein in de buurt van Opava is gelegen in een mooi bewaard gebleven natuurgebied (Odrajgebergte). Deelnameprijs 4500,– fr. (tot 1/3/1993), daarna verhoogt hij. Naast het gewone scoutsprogramma zijn er ook Esperantocursussen voor beginners en gevorderden voorzien.
Inlichtingen en informatie (ook over de nieuwe prijs): Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent, tel.: (09) 227 48 41).

Planning voor 1994 en 1995:
SEL-België en SEL-Nederland kregen toelating om een informatiestand op te zetten tijdens twee zeer belangrijke bijeenkomsten in Nederland.
Van 1 tot 11 augustus 1994: Europese Jamboree waar ± 10000 jongeren van 11 tot 15 jaar worden verwacht.
Van 1 tot 11 augustus 1995: de vierjaarlijkse Wereldjamboree waarop meer dan 30000 scouts uit 100 landen worden verwacht.
Op kleinere internationale scoutskampen in Duitsland, Oostenrijk en België stelden we vast dat 95% van deze jongeren nog nooit over Esperanto hadden gehoord. Nochtans ondervinden deze internationaal ingestelde jongeren maar al te goed dat het verplichten van Frans en Engels als voertaal niet volstaat om de communicatieproblemen op te lossen en dat niet iedereen ze voldoende kan beheersen. De belangstelling voor en nieuwsgierigheid naar het Esperanto is dan ook relatief groot.
Deze informatiestand wordt een belangrijke actie. De kosten zullen wellicht hoog oplopen (aangepast standmateriaal, folders, vervoerkosten voor het materiaal...) FEL, FLEJA en NEA zegden reeds hun medewerking toe. Uw hulp is echter zeer welkom.

Oude jaarboeken
Gooi uw oude jaarboeken niet weg. Ze kunnen nog uitstekend dienst bewijzen om jongeren aan te trekken. Wanneer zij ze doorbladeren en adressen in hun eigen buurt vinden, groeit hun belangstelling zienderogen. Jaargangen vanaf 1991 graag inzamelen via FEL die ze aan ons zal bezorgen.

REGIONALE ONTMOETINGEN

Traditionele ontmoeting in Charleroi
De APE-Esperantogroep uit Binche organiseert in zijn stad de volgende ontmoeting op zondag 11 juli. Het is een daggebeuren met o.a. een bezoek aan het beroemde folkloremuseum met karnavalmaskers. Deelnameprijs: 600,– middagmaal inbegrepen. Inlichtingen: Marcel Delforge, rue des Glacières, 6001 Marcinelle, tel. (071) 43 14 13.

12de internationaal literatuurforum
Van 17 tot 21 juli in Barcelona (Catalonië) met als thema literaire kritiek in Esperanto: van esthetisch universalisme tot poëtische relativiteit. Inlichtingen en inschrijvingen bij de Catalaanse Esperanto-Vereniging, Apartat 290, E-08200 Sabadell.

33ste Internationale Bloemspelen
Schrijfwedstrijd (gedicht, proza, novelle, fabel, essay): stuur uw bijdrage voor 30 september aan Joan Ramon Guiñon, Apartat 32318, E-08080 Barcelona. Inlichtingen bij de Catalaanse Esperanto-Vereniging.

Weekeindsamenkomst in Damme
Van 28 juli tot en met 1 augustus komen Duitse jongeren onder wie ook esperantisten, uit de zusterstad Damme op uitnodiging naar Vlaanderen. Een voordracht over Esperanto en veel amusante nevenactiviteiten zijn voorzien. Meer informatie bij de Esperantojeugd van Vechta bij Birgit Pusch, tel. + 49 30 322 25 90, of bij Irina Block, tel. + 49 54 91 40 53.

DIEMEN *Internacia Amikeco* FLE, Vlasdonk 1, NL-1112 JD Diemen, tel.: (020) 90 90 94.
EDEGEM I. Durwael, P. Gilsonlaan 5, B-2650 Edegem, tel.: (03) 440 30 92.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 11 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtstraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 33 26 40.
GENK M. Habex, Gildelaan 27, B-3600 Genk, tel.: (011) 35 95 42.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: (091) 30 16 77.
GRONINGEN (NEA-sekcio) Esperantocentrum, Peizerweg 68-47, NL-9726 JM Groningen.
NUFARO Coranthijnestraat 69, NL-9715 Groningen, tel.: (05) 77 59 54.
HAARLEM-HEEMSTEDE (NEA-sekcio) *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 24 57 13.
HASSELT M. Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: (011) 25 34 67.
HELMOND (NEA-sekcio) Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (04920) 107 04.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM (FLE-sekcio) M. Dee-Tervooren, J. Catsstraat 10, NL-1215 EZ Hilversum, tel.: (035) 21 27 17.
(NEA-sekcio) A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 24 33 20.
HOUTHALEN Alfons Lijnen, Grote Baan 156, B-3530 Houthalen, tel.: (011) 52 20 74.
KALMTHOUT *La Erikejo* M. Storms, Douglaslaan 14, B-2950 Kapellen, tel.: (03) 666 83 19.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Juffersweg 4 B, NL-4421 JB Kapelle, tel. (01102) 415 63.
KNOKKE A. Marmenout, Helmweg 7, B-8300 Knokke-Heist 1, tel.: (050) 60 55 35.
KORTRIJK *La Konkordo* Jan Hanssens, Meiweg 23, B-8500 Kortrijk, tel.: (056) 21 31 06.
LEEUWARDEN (NEA-sekcio) Y. Weidema, Goutumerdijk 18, NL-9084 AE Goutum, tel.: (058) 88 26 10.
LEUVEN *Esperanto 2000* Bert Vanhoven, Boerenkrijglaan 20, B-3120 Tremelo, tel.: (016) 53 58 92.
LIMBURG Albert Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: (011) 32 36 03. — Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, B-3530 Houthalen-Helchteren, tel.: (011) 52 29 02 (kantoor).
MIDDELBURG zie KAPELLE
MORTSEL J. Bovendeerd, Meidoornlaan 42/2, B-2640 Mortsel.
NIJMEGEN *Esperantoclub Zamenhof* G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, NL-6525 PV Nijmegen, tel.: (080) 55 15 05.
(NEJ-sekcio) Jacob Canisstraat 2, NL-6521 HL Nijmegen, tel.: (080) 22 26 95.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, B-8400 Oostende, tel.: (059) 80 85 17.
ROTTERDAM (FLE-sekcio) J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01.
Merkurio P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
SAT-rondo W. v.d. Blink, Almstein 133, NL-3085 NC Rotterdam, tel.: (010) 480 69 64.
Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: (010) 436 10 44.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* Joop Moonen, hunzelaan 8, NL-4535 GG Terneuzen.
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.
TILBURG H. Appelo, Montfortanenlaan 100, NL-5042 CX Tilburg, tel.: (013) 68 04 73.
TURNHOUT G. Duyck, Het Bergske 35, B-2360 Oud-Turnhout, tel. (014) 42 48 08.
UTRECHT dhr. Punt, Maniladreef 73, NL-3564 JB Utrecht, tel.: (030) 61 69 67.
WEERT (NEJ-sekcio) *Lonicero* Tromplaan 4, NL-6004 Weert, tel.: (04950) 212 51.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando* Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (04450) 12 48.
WILDERT Jachthoornlaan 20, 2910 Essen-Wildert, tel.: (03) 667 57 70 of (03) 321 23 06.
ZAANDAM *Esperantocentrum* Postbus 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 16 69 31.
ZEIST (NEA-sekcio) C.H. Romijn-Born, Dr. S. Jacoblaan 28, NL-3707 VK Zeist.

Reactie

Over het artikel over het NEO wil ik het volgende kwijt. Het aantal éénlettergrepige woorden is opvallend in de meerderheid; de uitgang van het naamwoord in het enkelvoud wordt meestal weggelaten; de frequentste werkwoorden hebben een lange en een korte vorm... In Sprachen, door H.F. Wendt (Fischer Lexikon, 1961) schreef de auteur: „Ausfällig ist, daß das viel geschmähte Volapük dem Bedürfnis der modernen Welt nach Kürze und Prägnanz am meisten entgegenkommt" (Het is opvallend dat het versmade Volapük de drang van de moderne wereld naar kort en krachtig het meest tegemoet komt.) Men zou misschien hetzelfde van het Ido kunnen zeggen. Beide talen zijn wellicht zeer geschikt als eerste taal, d.w.z. om alle levende talen te vervangen. Maar als internationale tweede taal is het Esperanto veel geschikter want, schreef André Coubel in La raison contre Babel, (Cahier nationaliste nr 197, 1961) „C'est ainsi que les ‚naturalistes' n'ont que sarcasmes pour les finales d'identification des des langues ‚schématiques': o pour le nom, a pour l'adjectif, etc. Mais on a montré l'utilité de la ‚redondance' dans l'information: toute langue pour être efficace, doit être redondante; la répétition réduit les erreurs et triomphe des perturbations dans la transmission du message (le ‚bruit'). Et où donc la clarté est-elle plus nécessaire que dans la communication entre gens de langues différentes, c'est à dire dont la pensée s'est formée dans des moules différents?" (Zo hebben de ‚naturalisten' slechts minachting voor de kenmerkende uitgangen van de plantalen: o voor het substantief, a voor het adjectief, enz. Maar men heeft het nut van redundantie (het vaker voorkomen van dezelfde informatie) in de informatie aangetoond: iedere taal, om efficiënt te zijn, moet in zekere mate redundant zijn: de herhaling vermindert de fouten en triomfeert over storingen tijdens het overbrengen van de boodschap (ruis). En waar is duidelijkheid meer nodig dan bij de communicatie tussen mensen met verschillende talen, dit wil zeggen, bij mensen wier gedachten worden gevormd met verschillende gietvormen?)

L.Nols